

**BREDE
RAAD
010**

ADVIES

over de taalbeheersing in de nieuwe wet inburgering

Maatwerk!

ERVARINGEN VAN DE ROTTERDAMMER

Advies over de taalbeheersing in de nieuwe wet inburgering

Maatwerk

Door:

Jacqueline van Drunen

Karin Oppelland

Bert Feikens

Robin Muzea

Ondersteuning

Charlotte van der Kooij

Muel van Bunge

Brede Raad 010

info@brederaad-010.nl

Oktober 2021, Brede Raad 010

Advies over de taalbeheersing in de nieuwe wet inburgering

Inhoud	Blz.
Voorwoord	4
Ervaringsverhaal Khaled	5
1. Aanleiding.....	6
2. Adempauze of direct aan de slag	7
3. Benut kwaliteiten.....	9
4. Persoonlijker	11
5. Docenten aan het woord	12
6. Conclusie	15
7. Adviezen	16

Voorwoord

Als oud-militair heb ik in landen gediend vanwaar inwoners de wijk hebben genomen naar Europa. Zo heb ik de omstandigheden leren kennen waaronder mensen have en goed verlaten en hun heil elders zoeken. Daarnaast heb ik meegemaakt hoe het is als je de taal niet spreekt in het land waar je aan het werk bent en waar je met de lokale bevolking wilt samenwerken. Er is veel voor nodig om naar een ander land te vluchten en er is veel voor nodig om te leven in een land waar je de taal nog moet leren.

Van wie eenmaal een status hebben in Nederland kunnen we zeggen dat zij welkom zijn om hier een nieuw leven op te bouwen. Het is heel bemoedigend om te zien hoe de gemeente Rotterdam zich inspant om dit van gemeentezijde te faciliteren. De gemeente verdient alle complimenten voor haar aanpak, waarin veel gebruik is gemaakt van de ervaringen van statushouders.

In aanvulling op deze veelbelovende aanpak heeft een adviesteam van de Brede Raad 010 statushouders gesproken over hun ervaringen met het leren van de taal en het vinden van een plek in de Rotterdamse samenleving. Ook is het team in gesprek gegaan met taaldocenten, taalvrijwilligers, de ISK¹ scholen en organisaties die statushouders vrijwilligerswerk bieden.

Deze gesprekken hebben geleid tot dit ongevraagd advies aan het college van B&W. Het advies is vooral bedoeld om het beleid van de gemeente Rotterdam verder te versterken en waar mogelijk te verfijnen. Daarmee hopen we een bijdrage te leveren aan beleid dat statushouders in staat stelt hun plek te vinden in Rotterdam en een bijdrage te kunnen leveren aan de stad. De teneur van de adviezen is dat alleen maatwerk een optimaal resultaat oplevert. Dit is in lijn met het gemeentelijk beleid. Onze adviezen vormen hierop vooral een toespitsing.

Het besef dat statushouders uit een moeilijke situatie komen, veel hebben meegemaakt en toe zijn aan een nieuw begin, is binnen de Brede Raad 010 groot en wij zetten ons dan ook graag in voor deze nieuwe Rotterdammers.

Koen van Dijk,
Directeur-voorzitter

---

¹ ISK: Internationale Schakelklas. Bedoeld voor kinderen van twaalf jaar en ouder met een taalachterstand om in één jaar voldoende bijgespijkerd te kunnen worden om daarna gewoon mee te draaien op school.

Ervaringsverhaal Khaled²

Hotel Hoop

'Mijn naam is Khaled. Ik kom oorspronkelijk uit Damascus. Ik woon nu sinds vijf jaar in Nederland. Toen mij werd gevraagd waar ik wilde wonen, zei ik meteen 'Rotterdam' en dat is gehonoreerd. Dat komt, omdat ik in Damascus economie heb gestudeerd en de filosoof Erasmus aan bod kwam. Ik wilde graag naar de Erasmus Universiteit. Helaas is dat niet gelukt.

Ik heb vooral ervaring opgedaan met werk in de gastvrijheid in Amsterdam en Rotterdam. Werk in de gastvrijheidsbranche is nu erg moeilijk door COVID-19. Mijn droom is het bouwen van een hotel. Dat noem ik dan Hotel Hoop. Het zou een sociaal project worden, waar mensen zich welkom voelen: zowel statushouders als geboren Rotterdammers. En waar we Nederlands met elkaar spreken.

Inburgeren gaat voor mij over de economie, om werk. Bij een goede economie, is er ook meer kans op werk. En betaald werk hebben, is echte integratie. Integratie gaat ook over elkaars verschillen laten zien én deze accepteren. Want we zijn niet allemaal gelijk. Dat is nou juist zo mooi. Ik noem dat 'accepting the differences' en vind het belangrijk deze verschillen ook te gebruiken. Het is aan ieder voor zich om daar weer op te reageren. Maar bij inburgeren is het ook belangrijk dat een stad wordt geïntroduceerd. Waar kan je heen? Wat maakt de stad bijzonder? Dat is ook elkaar leren kennen.

Ik heb in mijn inburgering weinig steun gevoeld van organisaties of de overheid. Alles wat ik voor elkaar heb gekregen, heb ik via connecties voor elkaar gekregen, zoals mijn werk in de gastvrijheidsbranche. Ik heb best een goed netwerk. Ik heb niet het idee dat er een organisatie is voor steun bij inburgering in Rotterdam.

Bij mijn intake ging alles over geld. Ik heb dat niet als prettig ervaren. Ik voelde me een prooi voor organisaties: ik had een zak met geld, maar wist zelf niet goed wat de mogelijkheden waren. Ik ken nu mensen, die 10.000 euro hebben uitgegeven aan taalbureaus, maar geen Nederlands spreken. Zelf heb ik het meest gehad aan contact met Nederlanders. Het is belangrijk statushouders inzicht te geven in hun mogelijkheden.

Toen ik in Amsterdam woonde, had ik het idee dat er meer acceptatie voor elkaars verschillen was. Daar heb ik meegewerkt aan het Bijlmer-project waarin de gevangenis werd omgebouwd tot een hotel. In Rotterdam is er een groot mozaïek aan culturen. Dat vind ik mooi. Mensen zijn erg bij elkaar: het lijken gesloten gemeenschappen. Ik zou graag meer van elkaar willen leren kennen. Het is ook iets menselijks om datgene wat je niet kent, een negatiever beeld te geven. Juist daarom is het zo belangrijk voor mij om elkaar te leren kennen. Een oplossing is om mensen samen te brengen. Mensen aan elkaar te laten vertellen over hun leven, uiteraard in het Nederlands. Bijvoorbeeld in mijn Hotel Hoop. Door mensen samen te brengen, stimuleer je ook dat zij Nederlands leren. Daar begint het vinden van je plek mee. Ik denk dat het een rol van de gemeente is om die sociale ontmoetingen te stimuleren en te creëren. Die sociale platforms zijn nodig. Maar ook de steun van locals is noodzakelijk om inburgering echt te kunnen laten slagen.'

² Alle namen van geïnterviewde statushouders zijn gefingeerd.

1. Aanleiding

Op 1 januari 2022 gaat de nieuwe Wet Inburgering in. De gemeente Rotterdam is al geruime tijd bezig met de voorbereidingen hiervoor. Zij heeft hierbij gebruik gemaakt van de input van een groep statushouders. Dat juicht de Brede Raad 010 toe. Hoe meer je rekening kunt houden met de ervaringen van statushouders in het verleden, des te groter de kans dat je het voor nieuwe statushouders beter organiseert. In overleg met contactambtenaar Petra Weijerse en opgavemanager Salah Al-Haidari³ heeft de Brede Raad 010 besloten een ongeraagd advies uit te brengen over de bevordering van taalbeheersing onder nieuwe statushouders. Dit temeer omdat de meeste statushouders met minstens één van de wetten waarover de Brede Raad 010 adviseert, te maken hebben.

Voor statushouders valt of staat eigenlijk alles met taalbeheersing. Hun positie op de arbeidsmarkt, het vinden van de weg in vele regelingen en voorzieningen van de overheid en het sociaal contact met de directe woonomgeving: wie de taal beheerst, komt op al die fronten verder. Om het probleem in perspectief te plaatsen: de aantallen inburgeraars in Rotterdam van 2013 tot en met 2019 liggen op 499, 889, 1200, 1608, 672, 415 en 653. Ongeveer de helft is afkomstig uit Syrië, zo'n twintig procent uit Eritrea. De rest is zeer divers.

Tijdens een verkennend onderzoek in het kader van de training van drie aspirant-leden van de Brede Raad 010 hebben deze leden interviews gehouden met statushouders en met oorspronkelijke Rotterdammers over wat zij van de huidige inburgeringspraktijk vinden en waar zij verbeterpunten zagen. Uit het vooronderzoek bleek dat veel statushouders matige ervaringen hebben met taalscholen, nauwelijks toegang hebben tot de arbeidsmarkt en vrijwel allemaal moeten rondkomen van een uitkering. Hun verhalen vormden de aanleiding voor dit ongeraagd advies. Hiervoor hebben de leden van het adviesteam nieuwe Wet Inburgering statushouders, taaldocenten en taalinstututen geïnterviewd. Algehele conclusie is dat in het taalonderwijs maatwerk de sleutel is naar het hoogst haalbare resultaat per statushouder, wat in lijn ligt met de ambities van de gemeente.

De combinatie van de taal leren beheersen met (vrijwilligers)werk en het aangaan van sociale contacten is voor alle statushouders die wij spraken van groot belang. Die vormen de basis voor het uiteindelijk vinden van werk dat past bij de kwaliteiten van de statushouders, die wij verwelkomen. Zij zijn in principe naar Nederland gekomen om hier te blijven en het ligt dan ook voor de hand met hen te onderzoeken hoe zij het beste tot hun recht kunnen komen en een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van het land.

De centrale vraag in ons advies is:

- Hoe kan de gemeente taalbeheersing van inburgeraars op een realistische manier verbeteren?

---

³ de Brede Raad 010 heeft van de professionals die in dit advies aan het woord komen, toestemming hen met naam en toenaam te vermelden.

Methodiek

Om antwoord te geven op de centrale vraag hielden wij allereerst met statushouders en taalvrijwilligers diepte-interviews. Daarnaast voerden we gesprekken met taalinstututen en vrijwilligersorganisaties om een breder beeld te krijgen.

Alle geïnterviewde statushouders spreken zich uit voor een maatwerkbenadering met aandacht voor de persoonlijke omstandigheden. Uit de gesprekken die we hebben gevoerd bleek dat het taalonderwijs in Rotterdam niet aansluit op wat inburgeraars nodig hebben. Het onderwijs wordt te gestandaardiseerd aangeboden terwijl de groep erg divers is wat betreft achtergrond, cognitieve vaardigheden, vooropleiding, e.d. Een gestandaardiseerd aanbod sluit dus aan bij een klein deel van de groep. De deelnemers waarbij het standaard aanbod niet aansluit zullen er langer over doen om te integreren. Waardoor zij het risico lopen steeds verder op afstand komen te staan met alle gevolgen van dien. (hier is vast onderzoek naar gedaan) Door meer maatwerk te bieden leren mensen sneller de taal en zullen zij sneller integreren. Dit heeft vele voordelen voor de inburgeraars maar ook voor de gemeente.

In de gesprekken die de Brede Raad 010 heeft gevoerd, onder meer met opgavemanager Salah Al-Haidir van de gemeente Rotterdam, is naar voren gekomen dat de gemeente in haar programma maatwerk centraal staat. Wij juichen dat toe en zijn heel erg benieuwd hoe dit in de uitvoering zijn beslag zal krijgen. Daarom is al de afspraak gemaakt dat de Brede Raad 010 het komende jaar gaat monitoren hoe de gemeente maatwerk zal leveren aan nieuwe statushouders en welk effect dit heeft op de omstandigheden van de statushouders. Zo zal het interessant zijn te volgen in hoeverre een uitstel van DUO overeenkomt met de door de Brede Raad 010 geadviseerde adempauze voor statushouders die daar behoefte aan hebben.

Hoe dat maatwerk er uit kan zien, is mede onderdeel van dit advies. Ons hoofdadvis is dan ook:

Bied statushouders maatwerk om te komen tot een zo goed mogelijke beheersing van de taal. Dit kan voor de één vijf dagen per week zes uur les betekenen en voor de ander één keer per week een ochtend. Afhankelijk van de omstandigheden waarin een statushouder zich bevindt, wordt de intensiteit van lessen bepaald.

2. Adempauze of direct aan de slag

Statushouders komen in alle maten en vormen: er zijn jongeren van onder 21 jaar die onder de bijstandsnorm vallen, slachtoffers van mensenhandel, LHBTI-ers, jongeren die van 18- naar 18+ gaan, kinderen en senioren. Alleen al deze grote variëteit aan mensen maakt een standaardaanpak van taallessen en inburgering weinig kansrijk. In dat verband is het onderzoek Rotterdamse Taalstart (RTS) een mooi begin van de gemeente. Een van de adviezen hierin is: houd rekening met de grote verschillen tussen statushouders.

Maatwerk begint bij hoe iemand aan de start van zijn of haar inburgering verschijnt. Voor de één kunnen de lessen Nederlands niet snel genoeg beginnen, een ander heeft mogelijk behoefte aan een adempauze voordat hij of zij de concentratie kan opbrengen om iets te leren. Dit heeft alles te maken met de voorgeschiedenis. Ben je gemarteld, heb je weken op een

gammele boot gezeten met angst voor eigen leven, of ben je relatief eenvoudig in Nederland terechtgekomen? Dit heeft onder meer gevolgen voor de manier waarop zij tegen de overheid aan kijken.

Zo vertelt statushouder T. uit Syrië over zijn eerste contact met gemeenteambtenaren:

‘Angst, door jaren angst in mijn eigen land. Het is moeilijk voor mij te geloven dat het hier veilig is en dat de politie niet achter mij aanzit. Na twee jaar weet ik nog goed dat ik over Beurs liep met mijn zoon achter mij. Ik werd heel bang. De politie hield mij staande. Zegt die agent: ‘De veters van je zoon zitten los, straks valt hij nog.’ Ik zal de angst die ik voelde nooit vergeten, terwijl de politie mij alleen wilde helpen. Sommige dingen blijven een trauma.’

Een andere statushouder heeft op zijn of haar vluchtroute van alles meegemaakt. En een enkeling is relatief eenvoudig in Nederland terechtgekomen. Zo begint iedere statushouder met een verschillende uitgangspositie en die is mede bepalend voor het succes hiervan.

De Syrische N. vertelt:

‘Ik lag in scheiding met mijn vrouw, zag mijn kinderen niet vaak. De herinnering daaraan en aan hoe het is om onder een dictatuur te leven, maken het niet eenvoudig om in Nederland de draad op te pakken. De gemeente jaagde me op zonder echt rekening te houden met mijn situatie.’

Statushouder M. (26 jaar) gaat het allemaal juist niet snel genoeg:

‘Ik woon nu tweeënhalp jaar in Nederland waarvan zes maanden in Rozenburg waar ik ook een taalmaatje heb. Met mijn contactpersoon in Rotterdam heb ik eens per twee maanden contact. Ik doe vrijwilligerswerk bij DIA en op zeilschip De Eendracht. Uiteindelijk wil ik naar het scheepvaartcollege, dat is mijn grote droom. Ik zat in Spijkenisse op school via Vluchtelingenwerk, maar daar ben ik mee gestopt omdat het niveau te laag was. Drie keer in de week les is niet genoeg. In Duitsland zijn de lessen vijf dagen per week van 09.00 uur tot 14.00 uur. In Rozenburg is weinig te doen voor een jongere, veel liever zou ik in het centrum van Rotterdam wonen.’

De 34-jarige P. komt uit Syrië en is hier met man en drie kinderen drie jaar geleden naar toe gekomen. Zij mist haar familie ontzettend, ondanks contact per telefoon en laptop. Zij wil de taal heel graag leren, maar komt er maar moeilijk aan toe. Zij concentreert zich vooral op de begeleiding van haar kinderen die het niet gemakkelijk hebben op school. Gelukkig gaat dat wel goed. In Idlib was P. verpleegkundige, maar het ziet er niet naar uit dat zij dit beroep hier weer kan oppakken. Zij heeft twee keer per week contact met een taalvrijwilliger, met wie zij het goed kan vinden. Het gezin kreeg ondersteuning van de stichting Nieuw Thuis Rotterdam, maar sinds die is gestopt, is er geen alternatief voor gevonden. Het gezin is een typisch voorbeeld van het niet benutten van de kwaliteiten die de statushouders hebben, maar die er niet uit komen als zij geen betere start kunnen maken.

Werknemers van een bedrijf of andere organisatie met een burnout krijgen doorgaans de gelegenheid op adem te komen voordat zij re-integreren. Van statushouders wordt echter

verwacht dat zij starten met hun inburgering zodra zij hun status hebben, ongeacht de psychische toestand waarin zij zich bevinden.

N:

De gemeente moet meer aandacht hebben voor de cultuur onder statushouders. Natuurlijk zijn aanpassen en de taal leren noodzakelijk, maar nu is er geen goed evenwicht. Enige adempauze om op verhaal te komen in een nieuw land zou van harte welkom zijn. Nu is de urgentie te groot om de taal en de cultuur eigen te maken.'

N. zegt hier verder over:

'B1 is niet voor iedereen binnen drie jaar haalbaar. Ik heb zelf niveau A2, binnenkort doe ik staatsexamen B1. Het taalonderwijs is niet best. Ik heb zeker drie taalscholen bezocht en afgewezen voordat ik een goede school vond.'

Contacten met mede-Rotterdammers

In de evaluatie van de RTS staat onder meer dat contacten met mede-Rotterdammers onvoldoende van de grond komen. Het zou mooi zijn meer mogelijkheden beschikbaar te stellen om op een laagdrempelige manier, op basis van wederzijdse interesses, met elkaar in contact te komen. Zoals statushouder Khaled verwoordt:

"Mijn droom is het bouwen van een hotel. Dat noem ik dan Hotel Hoop. Dat zou een sociaal project worden, waar mensen zich welkom voelen en elkaar ontmoeten: zowel statushouders als geboren Rotterdammers. Inwoners van de wijk waar het hotel komt, krijgen de kans ervaring op te doen in de gastvrijheidsindustrie."

Geef zowel de statushouder als de begeleider een 'stopknop', overeenkomstig het advies van RTS. Als blijkt dat een statushouder dermate getraumatiseerd is dat het volgen van lessen Nederlands nog niet aan de orde is, dan moet een statushouder een adempauze kunnen krijgen. Net als mensen met een burnout moeten statushouders ook de optie hebben om geestelijk eerst op adem te komen, voordat zij aan hun nieuwe leven beginnen.

Creëer meer contactmomenten tussen statushouders en mede-Rotterdammers.

3. Benut kwaliteiten

Het vinden van het juiste werk heeft alles te maken met taalbeheersing, maar vooral met het benutten van kwaliteiten. In dit verband roepen we de verworpen motie van DENK 'Benut ieders talent optimaal' d.d. 17 juni 2021 in herinnering, waarin het benutten van ieders talent centraal staat.

Zo spraken we statushouder N. die een succesvol bedrijf had in Syrië, waarmee hij allerlei douaneregelingen voor zijn im- en exporterende klanten regelde. Hij komt nu niet verder dan vrijwilligerswerk bij de Kledingbank. Daar organiseert hij de dagelijkse gang van zaken. Maar zijn pogingen om in de haven werk te vinden op het gebied van im- en export zijn gestrand. Terwijl daar zijn deskundigheid ligt. Medewerking van de gemeente was mooi geweest.

De Chileense vluchteling F. (44 jaar) is al 32 jaar in Nederland en had het graag anders aangepakt. Zij kwam in het kader van gezinshereniging naar Nederland, haar man was politiek vluchteling.

'Vraag altijd een eigen status aan en zorg voor je eigen papieren. Mijn man weerhield mij ervan de taal te leren. Uiteindelijk zijn we gescheiden. Les twee is dat je de taal meteen goed moet leren. Ik heb me moeten behelpen met een korte cursus, kinderboeken en heel veel tv kijken. Van belang is dat docenten erop letten dat je niet alleen de woorden leert, maar ook de inhoud van wat je zegt.'

'De gemeente vond het geen goed idee dat ik ging werken omdat mijn dochter toen drie jaar oud was. Onbegrijpelijk. Daarom ben ik vrijwilligerswerk gaan doen in het Allende centrum. Tegelijk heb ik sociaal werk gestudeerd aan de Hogeschool in Driebergen. Hierdoor werd mijn vrijwilligerswerk een stageplek. In die sector kon ik helaas geen werk vinden, waarna ik schoonheidsspecialiste en visagiste ben geworden. Vooral het vertaalwerk voor het Allendecentrum was heel goed voor mijn Nederlands. Les drie is dan ook dat de gemeente het mogelijk moet maken direct te oefenen met de taal. Als je niet kunt oefenen, vervaagt de opgedane kennis.'

'Statushouders zullen niet zo snel praten over wat ze nodig hebben. Zij zijn bang, hebben geen goede ervaringen met autoriteiten en zijn bang voor de consequenties. Ook al spreken ze de taal en begrijpen ze hem, ze zullen vaak zelfcensuur toepassen.'

Statushouder T. (65 jaar) uit Syrië is al sinds 1991 in Nederland. Zij kwam als politiek vluchteling naar Nederland.

'Een vriendin hielp mij met een nepvisum naar Amsterdam. Ik kwam aan zonder enige bezitting. Ben naar de politie gegaan en heb gevraagd of zij plaats voor me hadden. Het eerste interview over mijn asielaanvraag was niet normaal. Ik kreeg meer dan 200 vragen. Negen maanden later ontving ik een brief van koningin Beatrix dat ik mocht blijven. Vervolgens kreeg ik 10.000 gulden om mijn huis in te richten. Heel gul, toen waren er nog niet zoveel vluchtelingen. De taal heb ik helemaal zelf geleerd door vrijwilligerswerk. Maar mede-Syriërs snappen dat nog steeds niet. Zij snappen niet dat ik werk zonder dat ik er voor betaald word. Ik vind het fijn om iets terug te doen.'

'Als de huidige regels in mijn tijd hadden gegolden, was mijn Nederlands beter geweest. Laatst heb ik gesproken tijdens een grote vergadering over inburgeren. De vraag was waarom mensen niet inburgeren. Volgens mij moet de gemeente er meer aan doen. Zij moet statushouders niet alleen een huis en een uitkering geven. Het gaat om werk en de taal leren. Een vluchteling moet niet alleen rechten hebben, maar ook plichten. Maak daarbij wel onderscheid: een oudere man van 55 met een trauma gaat de taal niet meer goed leren. Maar een jongere zou ik vier dagen per week naar school sturen.'

Wie de verhalen van statushouders op zich laat inwerken, merkt dat een standaardpakket eigenlijk voor niemand toereikend is. Het leren van de taal komt onvoldoende van de grond en daar ligt meteen de hoofdoorzaak voor de moeizame inburgering van statushouders.

Meer taalmaatjes zijn nodig: mogelijk kan de gemeente ambtenaren stimuleren om taalmaatje te worden in het kader van social return. Een andere optie is om Rotterdammers een vrijwilligersvergoeding te bieden als zij taalmaatje worden. Of werkzoekenden in gelegenheid stellen taalmaatje te worden als tegenprestatie, om zo iets terug te doen voor de uitkering.

Ga uit van wat statushouders willen met hun leven en benut hun kwaliteiten. Iemand met organisatietalent in welk soort werk dan ook, kan dit ook toepassen in andersoortig werk. Stimuleer bovendien dat toekomstige werkgevers ruimhartig omgaan met de erkenning van diploma's en verworven expertise in het land van herkomst.

4. Persoonlijker

Om écht in te kunnen burgeren, is die eerste stap van inventariseren in het proces zo belangrijk. De intake van statushouders zou veel persoonlijker kunnen: breng de behoeften en kwaliteiten van statushouders in kaart en leid contactpersonen zo op dat zij in staat zijn maatwerk te leveren. Maatwerk kan variëren van een rustperiode van een aantal maanden tot direct aan de slag op een taalschool. In dit verband is het goed statushouders te wijzen op de onafhankelijke cliëntondersteuning waar zij gebruik van kunnen maken bij het uitvinden van waar zij aanspraak op kunnen maken qua voorzieningen. Zo is de toegang tot de GGZ heel moeilijk. Er is wel een aantal zaken voor GGZ voor statushouders, zoals de mindspring cursus en deskundigheidsbevordering van medewerkers. Maar voor statushouders zijn zulke mogelijkheden heel moeilijk te vinden.

Een persoonlijker benadering van statushouders zou ook tot uiting moeten komen in de bejegening van ambtenaren. Een stress- en cultuur-sensitieve benadering van statushouders is een absolute voorwaarde voor een intakegesprek en de verdere begeleiding.

De kritiek op taalinstututen, of zij nu een keurmerk hebben of niet, is van dien aard dat de gemeente er goed aan zou doen nog kritischer te zijn op het niveau van deze instututen. De recente aandacht voor het keurmerk en de kwaliteitsconvenanten is hierin een stap vooruit.

Zorg voor een stress- en cultuur-sensitieve benadering van statushouders tijdens de intake en de verdere begeleiding. Begeleiders dienen hierop getraind te worden.

Wijs statushouders op de mogelijkheid gebruik te maken van onafhankelijke cliëntondersteuning.

Zorg dat de basis op orde is voordat een statushouder begint met taallessen. Voor de één betekent dit eerst zonder schulden wonen in een geschikte woning en de kinderen op een

school, voor de ander kan dit betekenen dat hij zo snel mogelijk begint aan de taallessen. Afhankelijk van de individuele behoeften maken de statushouders hun start. Zorg er om te beginnen voor dat uitbetaling van de uitkering binnen een week plaatsvindt.

5. Docenten aan het woord

Behalve met statushouders is de Brede Raad 010 in gesprek gegaan met mensen die betrokken zijn bij het taalonderwijs, van taalmaatje tot docent en coördinator van een internationale schakelklas. Zij oordelen in het algemeen positief over het lesmateriaal.

Taalcoach Maria is een jonge moeder die naast haar werk een statushouder coacht bij het leren van Nederlands. Wel mist zij maatwerk: zij coacht een jonge statushouder die een vaste baan als monteur kan krijgen. Gevolg hiervan zou echter wel zijn dat hij nog twee in plaats van drie taallessen kan volgen en dat DUO daar consequenties aan verbindt voor de studiefinanciering. Maria:

‘De statushouder heeft nu vooral het idee dat het leren van Nederlands alle andere ontwikkelingen in de weg staan. Voor mij is het vooral lastig te bepalen wat hierin nu haar rol is. Is zij er vooral voor het praatje met de statushouder of zou zij voor hem in de bres moeten springen?’

Taaldocent Henk geeft al ruim acht jaar les.

‘Leuk, ik houd van taal. Ik vind het leuk om met mensen om te gaan en het is leuk om te zien hoe mensen een taal verwerven. Het cursusmateriaal is goed. Met niveau A1 en A2 leer je het Nederlands dat je nodig hebt voor boodschappen doen, werken en vrijetijdsbesteding. Het staat vrij neutraal in de boeken, de docent heeft alle ruimte om hieraan invulling te geven. Je moet er wel op letten dat het theoretisch is en dat je je in de praktijk van alledag moet zien te redden.’

Toch kan Henk nauwelijks een voorbeeld geven van een statushouder die met veel succes de taallessen heeft doorlopen.

‘Heel vaak zie ik dat cursisten geen echte belangstelling hebben. Zij leren alleen reproduceren. Het doet me wel eens denken aan autorijden: je hebt een auto en krijgt brandstof. Maar daarmee gaat de auto nog niet rijden, je moet wel zelf gas geven. Als men er niets mee doet, dan houdt het op. Overigens merk ik wel dat volwassenen die al ingeburgerd zijn en taallessen nemen, wèl gemotiveerd zijn. Zij komen uit interesse en willen echt iets aan hun taal doen.’

Henk ziet veel potentie in de Internationale Schakelklas (ISK). Als hij het taalonderwijs zou mogen herinrichten, zou hij het vooral intensiveren.

‘Er moet veel meer lestijd in het eerste jaar worden gestopt. Liefst fulltime, maar het kan ook parttime in combinatie met een stage in de praktijk. Ik ken een jongen die in de ISK zit en in het weekeinde in een snackbar werkt. Die leert optimaal.’

Een docent van de ISK aan het Albada College vertelt:

‘Wij zijn het ISK-traject vier jaar geleden begonnen om twee redenen. Ten eerste hebben alle anderstalige jongeren van 18 tot 23 jaar recht op ISK-vergoeding, alleen waren er nog geen ISK-scholen voor 18+. Ten tweede was er geen plek voor het neusje van de zalm onder de jongeren. Deze groep moest starten bij mbo niveau 1 terwijl wij zagen dat zij veel meer in hun mars hadden. Inmiddels zijn we uitgegroeid tot een groot traject met 130 jongeren. Dit jaar hadden we een erg interactief programma waarbij de leerlingen in de ochtenden Nederlandse les zouden krijgen en we in de middagen activiteiten zoals koken, sporten en muziek hadden gepland. Omdat alle jongeren ook een Rotterdampas hebben, wilden we ook met zijn allen naar bijvoorbeeld de Speedo. Helaas heeft corona dit onmogelijk gemaakt. De jongeren hebben nu één dagdeel fysiek les en op de vrijdagen een activiteit gevolgd.’

‘Een van de mooie dingen aan onze aanpak is dat we elke dag een coach-uur hebben. Dan is er even aandacht voor een leerling persoonlijk in het rooster. Een leerling komt minimaal één keer per week aan de beurt.’

Ook deze docent heeft ondervonden dat sociaal contact van leerlingen met Nederlanders heel erg belangrijk is voor de vorderingen op taalniveau.

‘Jongeren die veel contact hebben met Nederlanders buiten school doen het goed. Jongeren bijvoorbeeld die buiten voetballen met hun Nederlandse buurjongens of naar een gezamenlijke voetbalvereniging gaan, spreken vaak veel beter Nederlands. Het is belangrijk dat er wordt ingezet op voldoende plekken waar jongeren hun taal in de praktijk kunnen brengen. In de nieuwe wet bijvoorbeeld moeten alle jongeren in de onderwijsroute een stage lopen. Wij zien nu hoe moeilijk het is om een stageplek te vinden voor jongeren.’

Valkuilen zijn ook in het ISK-traject te vinden.

‘Met een aantal leerlingen gaat het minder goed. Zij zijn vaak geïsoleerd en hebben veel problemen. Ook zien we gezinnen met veel kinderen, geldproblemen en slechte huisvesting. Als je er daarvan veel in een klas hebt, wordt het lastig de lessen goed te organiseren. De leerlingen hebben dan de neiging veel in hun eigen taal met elkaar te praten.’

In dit verband is het goed te wijzen op de aandacht voor kinderen van ouders met psychische problemen en kinderen van ouders met verslavingsproblematiek (KOPP/KOV). De Brede Raad 010 adviseert hier binnenkort afzonderlijk over.

De ISK onderscheidt zich in de ondersteuning van het reguliere onderwijs. De docent vertelt:

‘Elke dag hebben de leerlingen hun eigen docent, die ook hun mentor is. Hier bouwen ze vertrouwen op, er wordt veel gecommuniceerd via WhatsApp, en als leerlingen er niet zijn zonder ziekmelding gaan we er achteraan. Ook is een maatschappelijk werker actief op school.’

In de samenwerking met de gemeente ziet de docent ruimte voor verbetering:

'De gemeente bepaalt doorgaans waar de accenten liggen en vraagt voor alles een verantwoording. Ook bepaalt ze wanneer ze die wil ontvangen. Zo wil de gemeente dat leerlingen digitale vaardigheden leren. Dit zou ik willen inpassen in het lesprogramma wanneer de leerlingen er aan toe zijn. Als het een traject van de gemeente is, bepaalt zij wanneer dit voltooid moet zijn. Daar komt bij dat je voor alle administratie een extra kracht nodig hebt. Bovendien kost het veel tijd. Tijd die ik liever in de leerlingen wil steken.'

Een teamleider bij Vluchtelingenwerk Nederland werkt hier al zes jaar. Ooit is hij er begonnen als vrijwilliger. Vluchtelingenwerk (VW) werkt grotendeels met vrijwilligers die statushouders begeleiden met taal en maatschappelijke begeleiding. Deze vrijwilligers krijgen een basistraining om te kunnen starten en worden begeleid door de teamleiders. De taalvrijwilligers worden bij VW opgeleid en begeleid, maar er zijn signalen dat vrijwilligers elders niet goed worden opgeleid of begeleid. Hierdoor kunnen zij gedemotiveerd raken.

Vrijwilligers beginnen dit werk vaak uit idealisme en komen dan moeilijke of onvoorziene situaties tegen, of statushouders voldoen niet direct aan alle verwachtingen. Jan vindt dat dit vooraf met de vrijwilligers moet worden besproken en dat zij terug moeten kunnen vallen op de teamleiders van de vrijwilligersinstantie of welzijnsorganisatie. Jan vertelt dat hij veel van zijn werk houdt en zijn hart bij de statushouders ligt, maar daarbij niet de realiteit uit het oog verliest. Soms zijn leerlingen niet gemotiveerd genoeg of ontlopen hun verplichtingen door allerlei oorzaken. Verbitterd wordt hij er geenszins van, dit soort dingen gebeuren en houden je scherp. De statushouders die niet werken, krijgen een uitkering van de gemeente in de vorm van bijstand. Jan vindt dat de gemeente statushouders de gelegenheid moet geven om een tegenprestatie te leveren en vrijwilligerswerk te bevorderen naar kunnen en vermogen. Dat geldt volgens hem voor alle mensen met een bijstandsuitkering, dus waarom zouden statushouders een uitzondering op de regel zijn. Of zoals hij zelf zegt:

'Ik ben er niet om statushouders te knuffelen, maar ze verder te helpen in de maatschappij via gericht onderwijs. Soms heb je twee petten op, en voelt het als een lastig parket als je zaken moet melden bij de gemeente. Helaas is ook dat de realiteit.'

Maak de taalvrijwilliger vast onderdeel van het lestraject en faciliteer dit als gemeente. Intensiveer de begeleiding van statushouders en zorg voor afstemming tussen taaldocent en taalvrijwilliger, zodat ieder uit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid zijn of haar taak kan uitvoeren. Zo kan een taalvrijwilliger de taaldocent wijzen op persoonlijke omstandigheden van de leerling en de taaldocent de taalvrijwilliger op aandachtspunten in de taalontwikkeling.

6. Conclusie

In het algemeen zien we dat de gemeente Rotterdam veel werk maakt van de voorbereiding op de invoering van de nieuwe wet inburgering. Daar is de Brede Raad 010 heel enthousiast over. Uit de gesprekken met statushouders, docenten, ISK-scholen en taalvrijwilligers halen we een aantal elementen die extra aandacht verdienen. Die elementen vormen de basis voor onze aanvullende adviezen op de voorbereidingen op de invoering van de nieuwe wet inburgering. Wij hopen dat de gemeente hiermee haar voordeel doet.

Adviezen

7. Adviezen

Hoe meer variatie in de omstandigheden van statushouders, des te groter de noodzaak tot maatwerk. Op basis van de ervaringen van statushouders, docenten en taalcoaches komt de Brede Raad 010 tot de volgende adviezen.

Advies 1

Bied statushouders maatwerk om te komen tot een zo goed mogelijke beheersing van de taal. Dit kan voor de één vijf dagen per week zes uur les betekenen en voor de ander één keer per week een ochtend. Afhankelijk van de omstandigheden waarin een statushouder zich bevindt, wordt de intensiteit van lessen bepaald.

Advies 2

Zorg dat de basis op orde is voordat een statushouder begint met taallessen. Voor de één betekent dit eerst zonder schulden wonen in een geschikte woning en de kinderen op een school, voor de ander kan dit betekenen dat hij zo snel mogelijk begint aan de taallessen. Afhankelijk van de individuele behoeften maken de statushouders hun start. Zorg er om te beginnen voor dat uitbetaling van de uitkering binnen een week plaatsvindt.

Advies 3

Geef zowel de statushouder als de begeleider een 'stopknop', overeenkomstig het advies van het onderzoek Rotterdamse Taalstart (RTS). Als blijkt dat een statushouder dermate getraumatiseerd is dat het volgen van lessen Nederlands nog niet aan de orde is, dan moet een statushouder een adempauze kunnen krijgen. Net als mensen met een burnout moeten statushouders ook de optie hebben om geestelijk eerst op adem te komen voordat zij aan hun nieuwe leven beginnen.

Advies 4

Creëer meer contactmomenten tussen statushouders en mede-Rotterdamers.

Advies 5

Ga uit van wat statushouders willen met hun leven en benut hun kwaliteiten. Iemand met organisatietalent in welk soort werk dan ook, kan dit ook toepassen in andersoortig werk. Stimuleer bovendien dat toekomstige werkgevers ruimhartig omgaan met de erkenning van diploma's en verworven expertise in het land van herkomst.

Advies 6

Zorg voor een stress- en cultuur-sensitieve benadering van statushouders tijdens de intake en de verdere begeleiding. Begeleiders dienen hierop getraind te worden.

Advies 7

Wijs statushouders op de mogelijkheid gebruik te maken van onafhankelijke cliëntondersteuning.

Advies 8

Zorg dat de basis op orde is voordat een statushouder begint met taallessen. Voor de één betekent dit eerst zonder schulden wonen in een geschikte woning en de kinderen op een school, voor de ander kan dit betekenen dat hij zo snel mogelijk begint aan de taallessen. Afhankelijk van de individuele behoeften maken de statushouders hun start. Zorg er om te beginnen voor dat uitbetaling van de uitkering binnen een week plaatsvindt.

Advies 9

Maak de taalvrijwilliger vast onderdeel van het lestraject en faciliteer dit als gemeente. Intensiveer de begeleiding van statushouders en zorg voor afstemming tussen taaldocent en taalvrijwilliger zodat ieder uit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid zijn of haar taak kan uitvoeren. Zo kan een taalvrijwilliger de taaldocent wijzen op persoonlijke omstandigheden van de leerling, en de taaldocent de taalvrijwilliger op aandachtspunten in de taalontwikkeling.